

Dainų ir šokių šventė Lietuvoje: visuomenės aktyvumas, šventės samprata ir vertinimas

Aida Savicka

Nors Dainų ir šokių šventė yra vienas didžiausių ir masiškiausių kultūros renginių Lietuvoje, kurios svarba pripažįstama tiek valstybės, tiek pasauliniu mastu, tenka pripažinti, kad ji nepelnytai sulaukia mažo visuomenės ir kultūros tyrinėtojų dėmesio. Todėl netrukus po paskutiniosios Dainų šventės uždarymo buvo atliktas reprezentatyvus pilotinis Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimas, kurio tikslas – išsiaiškinti Dainų šventės sociokultūrinės integracijos potencialą bei visuomenės sąmonėje vyraujančią šios šventės sampratą, dalyvavimo aktyvumą bei renginių vertinimą. Šie duomenys leidžia įvertinti Dainų šventės tradicijos tęstinumo perspektyvas visuomenės nuostatų prasme bei šios šventės gyvybingumą tarp įvairių demografinių grupių.

Pagrindiniai žodžiai: kultūros tyrimai, Dainų ir šokių šventė, kultūrinis tapatumas

Dainų šventė kaip kultūrinis reiškiny

Dainų šventė yra bene didžiausias ir masiškiausias kultūros renginys Lietuvoje, kas ketverius metus į šventės sūkurį įtraukiantis pačias įvairiausias socialines šalies gyventojų grupes: tiek jaunimą, tiek brandaus amžiaus žmones, tiek sostinės, tiek regionų gyventojus ir panašiai. Vargu ar kokia kita šventė galėtų jai prilygti tokia atlikėjų ir žiūrovų įvairove, masiškumu bei aktyviu dalyvavimu savaitiniame šventės renginių vyksme. Jos unikalumas ir reikšmė pripažinta ne tik šalies, bet ir tarptautiniu mastu, o organizavimas reglamentuojamas specialaus 2007 metais įsigaliojusio Lietuvos Respublikos Dainų švenčių įstatymo.

Jubiliejinės, 90-tosios Dainų šventės, vykusios 2014 metais, populiarumas, vertinant pagal žiūrovų pritraukimą į renginius, bilietų pardavimą, rodo, kad ji ir šiandien išsaugo aktualumą ir išlieka vienu gyvybingiausių nūdienos renginių, puoselėjančių tautinę Lietuvos kultūrą ir tradicijas, tautos bendrumo pajautimą. Būtent šį tautos sutelkimo aspektą visų pirma akcentuoja valstybės veikėjai, kultūros politikos formuotojai bei Dainų šventės rengėjai. Jo svarba pabrėžiama ir Dainų švenčių įstatyme. Tačiau pasigirsta nuogaštavimų dėl galimų šventės komercializavimo tendencijų ar grėsmių prarasti jos tikrąją esmę ieškant pernelyg drąsių inovacijų, kurių tikslas – pritraukti kuo daugiau pramogų ieškančių žiūrovų.

Siekiant išsiaiškinti, kokia šventės samprata vyrauja tarp įvairaus amžiaus Dainų šventės atlikėjų bei šių renginių žiūrovų, kaip jie vertina šventės renginius, netrukus po paskutiniosios Dainų šventės uždarymo buvo atliktas reprezentatyvus pilotinis Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimas (2014 m. liepos 16–26 d.). Tyrimo metodas – standartizuotas betarpiškas interviu pagal iš anksto paruoštą klausimyną (1 priedas). Tyrimo metu buvo apklausti 1005 respondentai nuo 18 iki 75 metų amžiaus. Tyrimo lokacija – visoje šalies teritorijoje išdėstyti 65 atrankiniai taškai, reprezentuojantys visus šalies regionus.

Tyrėjų tikslas buvo išsiaiškinti Dainų šventės sociokultūrinės integracijos potencialą bei visuomenės sąmonėje vyraujančią šio renginio sampratą. Tradiciškai vyraujanti kultūros tyrėjų bei kultūros politikos formuotojų prielaida yra Dainų šventės kaip tautos konsolidacijos ir tapatumo įtvirtinimo samprata, tačiau tyrimo vertas klausimas yra tas, ar laisvosios rinkos sąlygomis save įtvirtinanti Dainų šventė jos atlikėjų bei žiūrovų akyse netampa tiesiog dar vienu pramogų industrijos produktu? Nors šis teiginys gali skambėti ciniškai, reikia atsižvelgti į galimą nuomonių įvairovę, nes tokio masiškumo šventėse dalyvauja skirtingų kartų atstovai, turintys nevienodą gyvenimo patirtį, puoselėjantys skirtingas vertybes bei prioritetus.

Atlikta Lietuvos gyventojų nuomonės apklausa buvo parengta kaip pilotinis tyrimas, padėsiantis pasirengti tolimesniam fundamentaliai lyginamajam tyrimui. Todėl dėmesys buvo sutelktas į du pagrindinius aspektus – kognityvinį (pažinimo) ir normatyvinį (vertybinį), o tyrimo laukas apėmė šią problematiką:

Lietuvos visuomenės įsitraukimą į šventės renginius (dalyvavimas, stebėjimas, domėjimasis);

- žinojimą apie šventę;
- šventės svarbos suvokimą;
- šventės vertinimą kokybine prasme.

Toliau apžvelgsime tyrimo rezultatus pagal šias sritis ir įvertinsime, kokie veiksniai lemia aktyvumo bei nuomonių įvairovę.

Įsitraukimas į Dainų šventės renginius

Pripažįstant dalyvavimo kultūros renginiuose, kultūros produkcijos vartojimo reikšmę tiek asmenybės tobulėjimui, tiek visuomenės kultūrinio tapatumo puoselėjimui, keletas pirmųjų tyrimo klausimų buvo skirti nustatyti gyventojų įsitraukimo į Dainų šventės renginius lygiui tiek dalyvavimo, tiek stebėjimo prasme. Respondentų buvo klausiama:

- Ar esate kada nors dalyvavęs (-usi) Dainų šventėje kaip atlikėjas (-a)?
- Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?

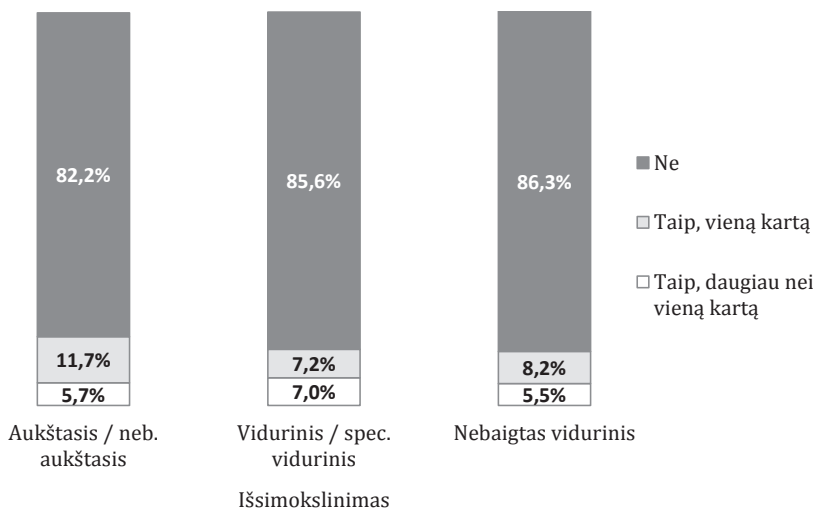
Į pirmąjį klausimą teigiamai atsakė 15 proc. respondentų, iš jų 8 proc. teigė dalyvavę Dainų švenčių programoje vieną kartą, o 7 proc. – daugiau nei vieną kartą. Vertinant iš Lietuvos perspektyvos, tai yra labai aukštas aktyvumo rodiklis, ypač atsižvelgiant į Kultūros ministerijos užsakymu 2014 m. atlikto tyrimo duomenis¹, rodančius, jog visuomenės narių, kurie yra linkę kurti, dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą įvairiose srityse, mūsų šalyje yra apie 30 proc., o faktiškai joje dalyvauja apie 13 proc. Lietuvos gyventojų. Atsižvelgiant į tokį dalyvavimo kultūrinėje veikloje plačiąja prasme potencialą, faktinis dalyvavimo Dainų šventės renginiuose lygis yra išties labai aukštas. Tačiau lyginant su Estijoje (2013 m.) bei Latvijoje (2007 m. ir 2014 m.) atliktų dalyvavimo Dainų šventėse tyrimų rezultatais, Lietuvos visuomenės įsitraukimą į šventės renginius reiktų vertinti kaip pasyvų. Pavyzdžiui, Estijoje atlikto tyrimo duomenimis, bent kartą Dainų ir šokių šventėje nurodė dalyvavę net pusė 15–74 metų amžiaus respondentų². Neabejotinai lemiamos reikšmės tam turi tiek skirtinga šventės tradicijos gimimo istorija, tiek šios tradicijos trukmė: kaimyninės šalyse Dainų šventės kilo iš bendruomenių iniciatyvos dar XIX amžiaus pabaigoje, o štai Lietuvoje šios šventės pradžia susijusi su valstybinių institucijų sprendimais XX amžiaus pradžioje. Todėl kaimyninėse šalyse gyventojų sąmonėje vyrauja daug stipresnė nuostata dėl dalyvavimo šventėje kaip kultūros ritualų tęstinumo ir asmens prestižo dalyko.

Kalbant apie renginių atlikėjų demografinį profilį, dalyvavę Dainų šventėje dažniau teigė moterys (iš jų dalyvavusių buvo 19,2 proc. lyginant su 10,4 proc. dalyvių vyrų), aukščiausio išsimokslinimo, didžiausias pajamas turintys respondentai, miesto gyventojai (žr. 1–3 pav.). Pastebėtina, kad šios gyventojų kategorijos apskritai yra labiau linkusios į aktyvią kultūrinę meninę veiklą, tad nenuostabu, kad ir įvairiuose Dainų šventės renginiuose jos dalyvauja aktyviau. Tą parodo ir analogiškai minėto 2014 metų tyrimo rezultatai: suinteresuotumo kultūrine veikla stoka labiau būdinga vyrams, turintiems pradinį, pagrindinį išsilavinimą, nedirbantiems arba dirbantiems žemesnės kvalifikacijos darbus asmenims, taip pat dažniau suinteresuotumo (o galbūt galimybių dėl nepakankamai išvystytos kultūros infrastruktūros) trūksta kaimų nei didmiesčių gyventojams.

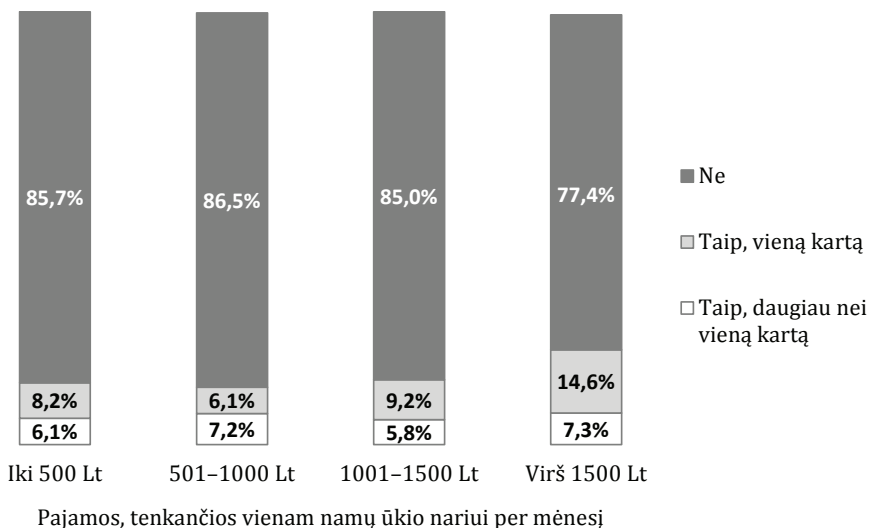
¹ Jurgita Verikienė, Rimantas Juozas Vaicenavičius, Darius Žeruolis. 2014. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis. Tyrimo ataskaita. Vilnius: SIC, ESTEP. Prieiga internetu: http://3erdve.lt/media/public/gyventoj_dalyvavimas_kultroje_ir_pasitenkinimas_kultros_paslaugomis.pdf [žiūrėta 2015 05 22].

² Marju Lauristin, Peeter Vihalemm. 2013. Minu laulu- ja tantsupidu. Sotsioloogilise uurin-gu aruanne. Tyrimo ataskaita. Tartu. Prieiga internetu: <http://2014.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2014/01/Laulupeo-uuringu-aruanne-oktoober-2013.pdf> [žiūrėta 2015 05 22].

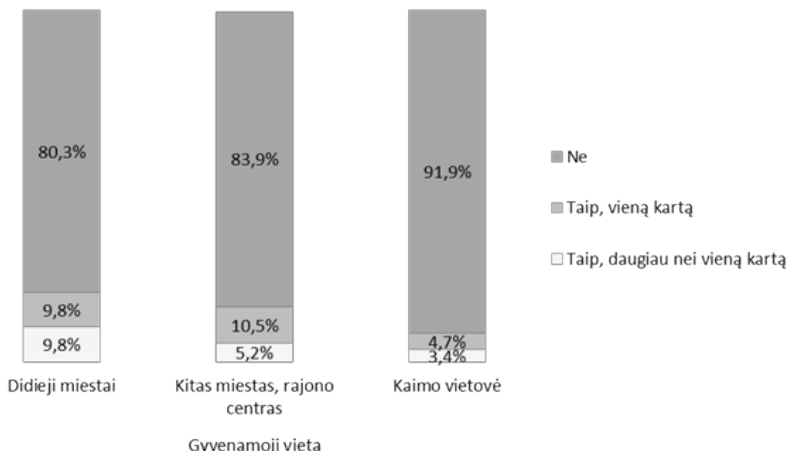
1 pav. Išsimokslinimo įtaka dalyvavimui Dainų šventės renginiuose
(Ar esate kada nors dalyvavęs (-usi) Dainų šventėje kaip atlikėjas (-a)?)

2 pav. Šeimos ūkio pajamų įtaka dalyvavimui Dainų šventės renginiuose
(Ar esate kada nors dalyvavęs (-si) Dainų šventėje kaip atlikėjas (-a)?)

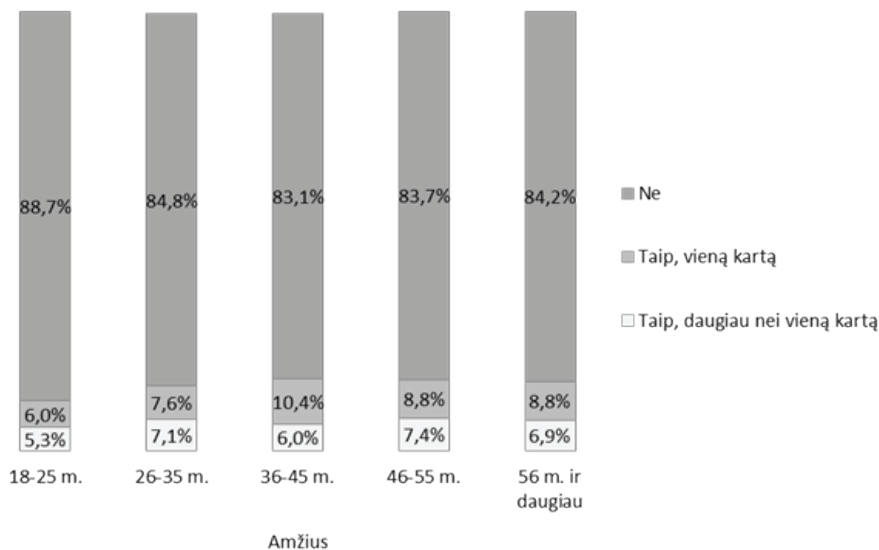

3 pav. Gyvenamosios vietos įtaka dalyvavimui Dainų šventės renginiuose
(Ar esate kada nors dalyvavęs(-usi) Dainų šventėje kaip atlikėjas (-a)?)

Kalbant apie kitus demografinius skirtumus, amžius yra vienas iš reiškiausių veiksnių, turinčių įtakos dalyvavimui Dainų šventės renginiuose, nes jauniausioji karta rečiau nei vyresnieji nurodė dalyvavę šventėje kaip atlikėjai (žr. 4 pav.). Mažesnis jaunimo aktyvumas iš dalies gali būti paaiškintas kaip gyvenimo ciklo reiškinys – dar visiškai neišnaudotomis dalyvavimo šventėje galimybėmis dėl trumpesnės aktyvaus sąmoningo gyvenimo trukmės. Tačiau tikėtina, kad tai parodo ir realų skirtumą tarp kartų, šiuolaikinį jaunimą menčiau įtraukiant į tradicinę kultūrinę veiklą nei tai buvo daroma prieš kelis dešimtmečius.

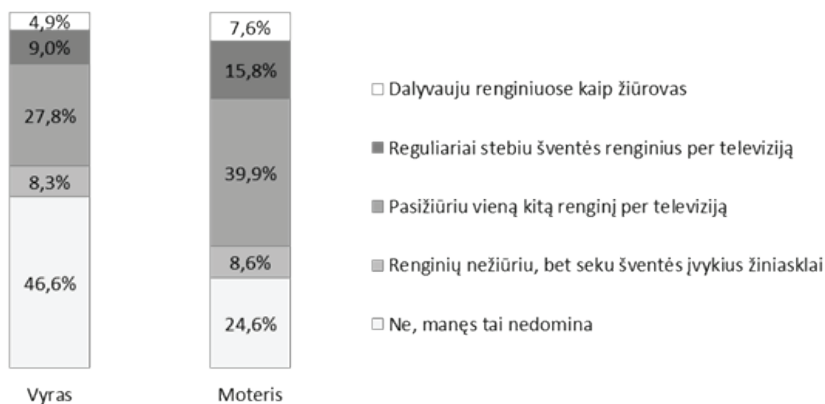
4 pav. Amžiaus įtaka dalyvavimui Dainų šventės renginiuose
(Ar esate kada nors dalyvavęs(-usi) Dainų šventėje kaip atlikėjas (-a)?)

Vertinant šventės potencialą sutelkti visuomenę, stiprinti jos kultūrinį tapatumą, svarbus ne tik dalyvių, bet ir žiūrovų įsitraukimo į renginius aktyvumas. Į klausimą „Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?“ teigiamai atsakė net 62 proc. respondentų. Dauguma iš jų – net 76 proc. – teigė dažniau ar rečiau pasižiūrintys renginius per televiziją, 10 proc. – dalyvaujantys renginiuose, kiti – sekantys informaciją apie šventę žiniasklaidoje³.

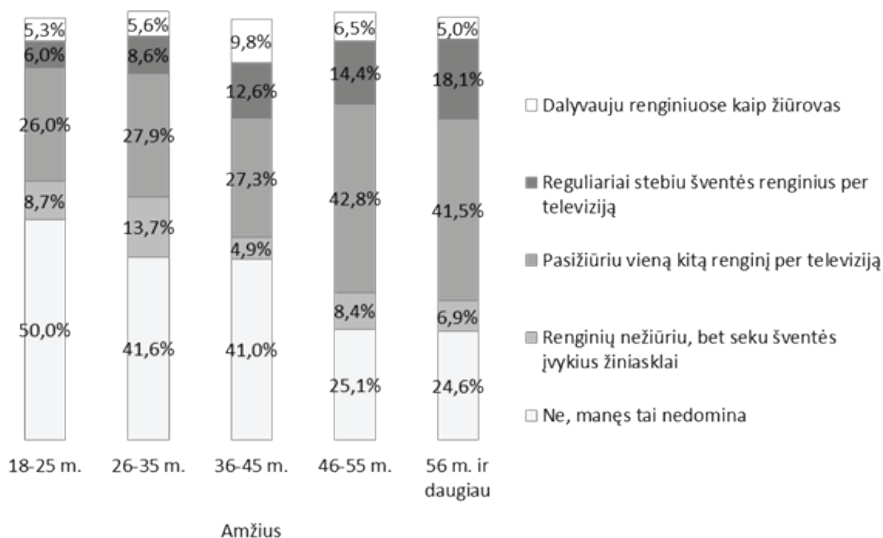
Kalbant apie demografinius skirtumus, Dainų šventės renginius per televiziją dažniau žiūri moterys, vyresni respondentai (46 m. amžiaus ir vyresni) ir mažesnių miestų, rajonų centrų gyventojai. Žiniasklaidoje įvykius dažniau seka didmiesčių gyventojai; gyvai renginius dažniau stebi aukščiausio išsimokslinimo atstovai ir didmiesčių gyventojai (žr. 5–9 pav.). Galima daryti išvadą, kad įsitraukimo į Dainų šventės renginius pobūdį lemia tiek gyvenimo būdo, tiek galimybių veiksniai, nes, pavyzdžiui, moterys bei vyresni žmonės apskritai daugiau laiko praleidžia žiūrėdami televizorių nei vyrai ar jaunesni žmonės; o didmiesčių, ir ypač sostinės, gyventojai turi daugiau galimybių tiesiogiai stebėti šventės renginius nei atokiau gyvenantys žmonės.

5 pav. Lyties įtaka įsitraukimui į Dainų šventės renginius
(Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?)

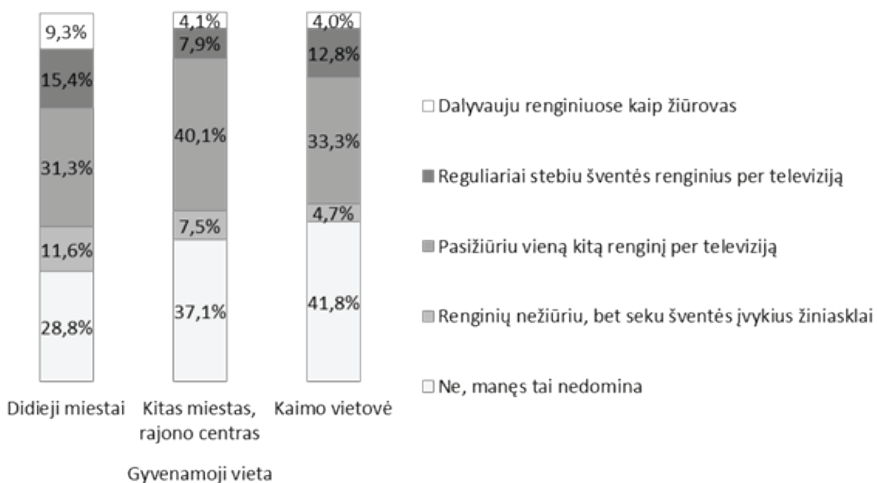

³ Minėtojo Estijoje atlikto tyrimo duomenimis, net du trečdaliai respondentų nurodė dalyvavę renginiuose kaip žiūroviai, o 90% – sekę televizijos bei radijo transliacijas.

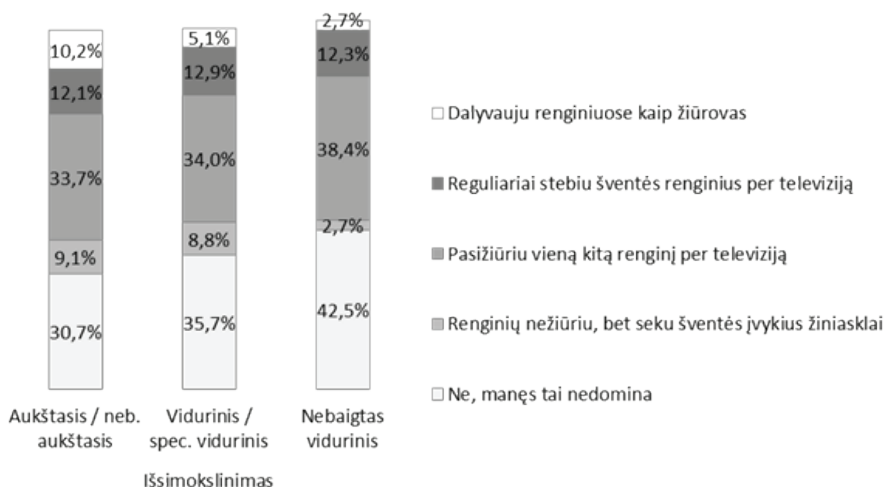
6 pav. Amžiaus įtaka įsitraukimui į Dainų šventės renginius
(Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?)

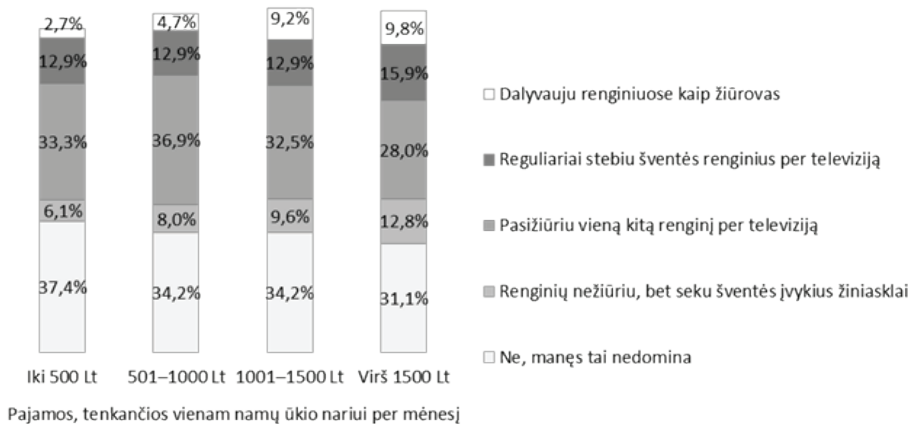
7 pav. Gyvenamosios vietos įtaka įsitraukimui į Dainų šventės renginius
(Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?)

8 pav. Išsimokslinimo įtaka įsitraukimui į Dainų šventės renginius
(Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?)

9 pav. Šeimos ūkio pajamų įtaka įsitraukimui į Dainų šventės renginius
(Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?)

Nesidomintys Dainų šventės renginiais respondentai (tokių buvo 350, arba beveik 35 proc. visų apklaustųjų⁴) buvo paklausti apie to priežastis, pateikiant atvirą klausimą: „Jei Dainų šventė Jūsų nedomina, gal galėtumėte nurodyti kodėl?“. Absoliuti dauguma atsakiusių nurodė intereso stoką (pavyzdžiui, „nepatinka“, „nemėgstu folkloro“, „nuobodu“, „skirta vyresniems žiūrovams“ ir pan.) ir tik penktadalis įvardijo galimybių trūkumą (nėra laiko, per toli, prasta sveikata ir pan.).

⁴ Palyginimui, Estijoje tokių buvo vos 9% respondentų.

Žinojimas apie šventę

Žinojimas apie kultūros reiškinį, jo ištakas, prasmę yra visuomeniškai svarbus, nes įtvirtina kolektyvinę tapatybę, suteikia prasmę ritualams, leidžia susisieti su kolektyvine pasąmone. Jo įprasminimui labai svarbus ir ritualų cikliškumas, renginių reguliarumas. Nūdienos visuomenėje neabejotinai svarbus vaidmuo įtvirtinant Dainų šventės tradiciją ir statusą tenka žiniasklaidai: pristatyti jos istoriją, repertuarą ir dalyvius, visapusiškai, išsamiai ir atsakingai nušviesti šventės renginius, nesivaikant pigių vienadienių sensacijų.

Kadangi pristatomas tyrimas buvo atliekamas netrukus po pastarosios Dainų šventės uždarymo, kai informacija apie ją vis dar buvo gausi ir šviežia, o taip pat atsižvelgiant į ribotą pilotinio tyrimo apimtį, plačiosios visuomenės žinojimo apie šventę įvertinimui respondentų buvo klausiama apie įvairius praėjusius Dainų šventės renginius, prašant nurodyti, kurie iš jų įsiminė labiausiai („Kokie šių metų Dainų šventės renginiai Jums labiausiai įsiminė? (galimi keli variantai)“). Pastebėtina, kad nors Dainų šventės renginių apimtis kasmet auga, įsimintiniausi visuomenei yra tradiciniai, ilgamečiai šventės renginiai, ir labiausiai – dainuojamieji: Dainų dienos Vilniuje ir Kaune, šventės atidarymo koncertas, eitynės iš Katedros aikštės į Vingio parką, Ansamblių vakaras. Kiekvieną iš jų kaip įsimintiniausių nurodė nuo penktadalio iki beveik pusės respondentų, įvairūs kiti šventės renginiai labiausiai įsiminė 4–12 proc. respondentų (žr. 10 pav.). Šie duomenys patvirtina tęstinumo svarbą įprasminant šventę ir įtvirtinant ritualus bei rezervuotą požiūrį į naujas šventės organizatorių iniciatyvas, siekiančias dar labiau prisodrinti šventės programą.

10 pav. Įsimintiniausi Dainų šventės renginiai (proc.)

Tolimesniuose Dainų šventės tyrimuose žinojimo apie šventę aspektui planuojama skirti daugiau dėmesio, įvertinant žinias apie šventės istoriją, pripažinimą valstybės bei pasaulio mastu ir pan. Išsamesnės analizės vertas ir visuomenės požiūris į tradicinių šventės renginių bei inovacijų subalansavimą.

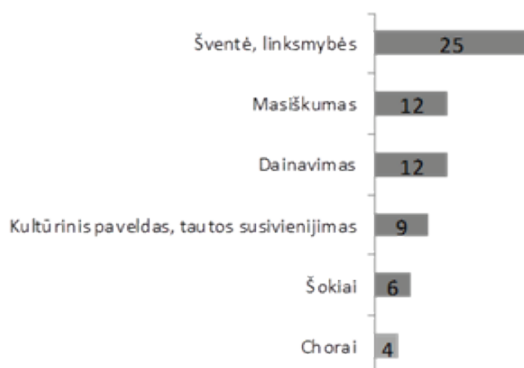
Dainų šventės svarbos suvokimas

Dainų šventė yra vienas iš masiškiausių ir gyvybingiausių nūdienos renginių, tačiau jos svarba visuomenei, kultūrinės jos aktualumo prielaidos Lietuvoje ligšiol nebuvo rimčiau tyrinėtos. Šventės rengėjai visų pirma akcentuoja tokias jos funkcijas kaip tautinės Lietuvos kultūros ir tradicijų puoselėjimas, tautos bendrumo jausmo stiprinimas. Lietuvos respublikos Dainų švenčių įstatymas taip pat pabrėžia dainų švenčių tradicijos sąsajas su visuomenės tautiniu pilietiniu auklėjimu. Tačiau kyla klausimas, ar ši Dainų šventės prasmė vyrauja ir plačiojoje visuomenėje, ar žiūrovams ši šventė nėra tiesiog dar vienas pramogų industrijos produktas? Siekiant į jį atsakyti, tyrime buvo vertinami du Dainų šventės suvokimo aspektai:

- spontantinės asociacijos su pavadinimu „Dainų šventė“;
- Dainų šventės svarbos Lietuvai vertinimas.

Paprašyti spontaniškai apibūdinti, kokia pirma mintis jiems kyla galvojant apie Dainų šventę („Kokia pirma mintis, idėja ar asociacija Jums ateina į galvą, išgirdus pavadinimą „Dainų šventė“?), respondentai labiausiai akcentavo šventės (25 proc.), masiškumo (12 proc.) aspektus. Tiesa, tautos sutelkimo, kultūros paveldo ir lietuviškų tradicijų puoselėjimo aspektą spontaniškai paminėjo tik maždaug kas dešimtas apklaustasis (žr. 11 pav.)

11 pav. Dainų šventės keliamos asociacijos (proc.)

Dainų šventė dažniausiai kelia asociacijų su dainomis ir dainavimu (taip ją apibūdino 12 proc. respondentų), rečiau – su šokiais (juos paminėjo 6 proc. respondentų).

Tai visiškai nuoseklus rezultatas, prisimenant, kad žiūrovams įsimintiniausi Dainų šventės renginiai kaip tik ir buvo dainuojamieji.

Įdomu tai, kad klausiant apie Dainų šventės svarbą uždaru klausimu („Kaip Jūs manote, kuo Dainų šventė yra svarbi Lietuvai?“) ir pateikiant įvairius galimus atsakymų variantus, absoliučiai dominuoja kultūrinio paveldo puoselėjimo (65 proc.), patriotizmo ugdymo (42 proc.), tautos vienijimo (41 proc.) funkcijos, taigi pramogos funkcija atsiduria antrame plane (žr. 12 pav.)

12 pav. Dainų šventės svarba Lietuvai (proc.) (galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.)

Šie rezultatai rodo, kad nors pirmiausia apie Dainų šventę galvojama kaip apie pramogą, pasilinksminimą, visuomenė yra puikiai įsisąmoninusi ir šios šventės giliąją prasmę bei tradiciją, suvokia jos svarbą konsoliduojant tautą ir įtvirtinant tapatybę.

Šventės vertinimas kokybine prasme

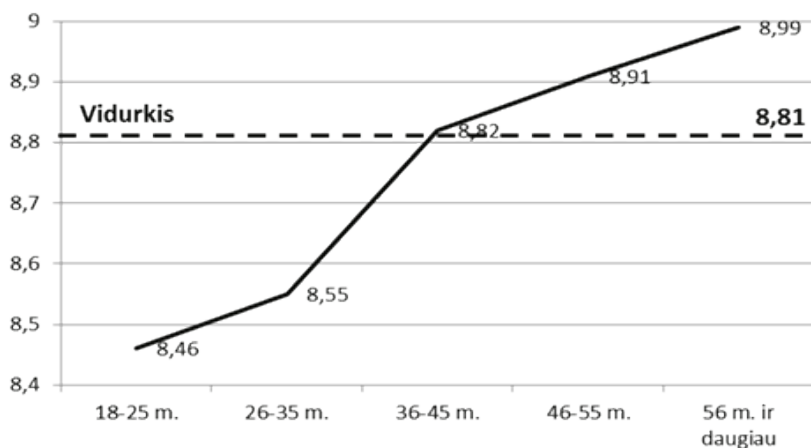
Nenutrūkstamą ir sistemingą pasirengimą Dainų šventėms turi garantuoti jų organizavimą reglamentuojantis Dainų švenčių įstatymas, užtikrinantis šios tradicijos valstybinę apsaugą ir tęstinumą, numatantis įvairių institucijų atsakomybę. Aukštam meniniam renginių lygiui užtikrinti organizuojamos meno kolektyvų pasirengimo šventei patikros bei atrankos, sujungiančios mėgėjus ir profesionalius meno atlikėjus, o kiekvienos šventės repertuaras sudaromas autoritetingos komisijos. Siekiant nustatyti, ar, visuomenės vertinimu, šis tikslas yra pasiekiamas, respondentams buvo pateikti du klausimai:

- Įvertinkite Dainų šventės renginių profesionalumo lygį dešimties balų sistemoje;
- Kaip Jūs manote, ar Lietuva gali didžiuotis Dainų švente pasaulyje?

Kalbant apie Dainų šventės renginių profesionalumo vertinimą iš visuomenės (žiūrovų) perspektyvos, jis yra labai aukštas: net 39 proc. atsakiusiųjų profesionalumą dešimties balų skalėje įvertino dešimtuku, 30 proc. – devynetu, o žemesnių vertinimų

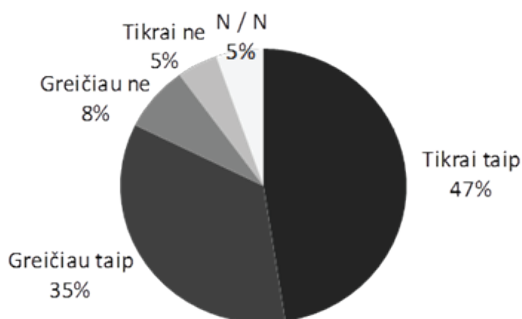
nei 5 balai buvo vos du (vertinimų vidurkis – net 8,81 balo). Nors profesionalumo vertinimas aukštas visose demografinėse grupėse, stebima tiesioginė jo priklausomybė nuo amžiaus: kuo žmonės vyresni, tuo aukštesniu balu jie linkę vertinti šventės profesionalumo lygį (žr. 13 pav.).

13 pav. Amžiaus įtaka Dainų šventės renginių profesionalumo vertinimui
(„Vertinkite Dainų šventės renginių profesionalumo lygį dešimties balų sistemoje“)

Atsakymai į klausimą ar Lietuva gali didžiuotis Dainų švente pasaulyje, yra viena-reikšmiški – net 82 proc. apklaustųjų į jį atsakė teigiamai: 47 proc. atsakė, kad tikrai taip, 35 proc. – kad greičiau taip (žr. 14 pav.).

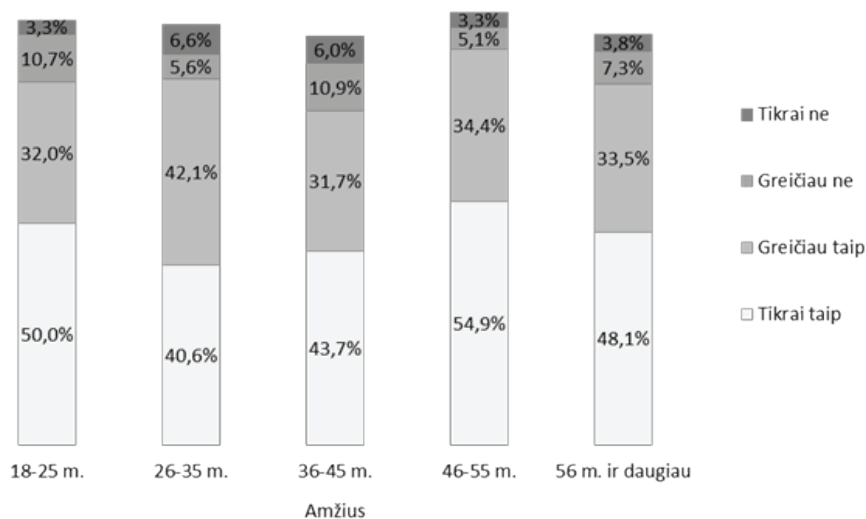
14 pav. Dainų šventės svarba Lietuvai (proc.) („Kaip Jūs manote, ar Lietuva gali didžiuotis Dainų švente pasaulyje“; galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.)

Rezultatai panašūs visose gyventojų demografinėse grupėse, taip pat ir tarp skirtingų kartų atstovų (žr. 15 pav.). Šie duomenys rodo didelį šventės tvarumo bei tęs-

tinumo potencialą, nes įvairios gyventojų grupės puikiai suvokia šventės svarbą bei tarptautinę reikšmę.

15 pav. Amžiaus įtaka Dainų šventės pasaulinės reikšmės vertinimui
(„Kaip Jūs manote, ar Lietuva gali didžiutis Dainų švente pasaulyje?“)

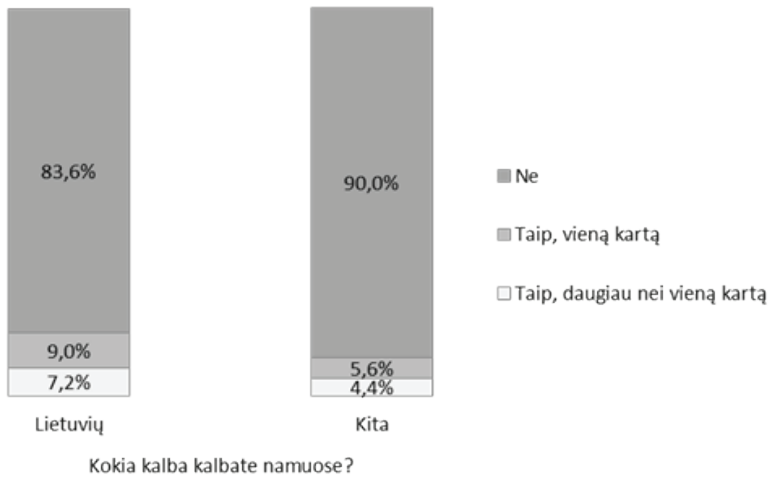

Etniniai aktyvumo bei Dainų šventės renginių vertinimų skirtumai

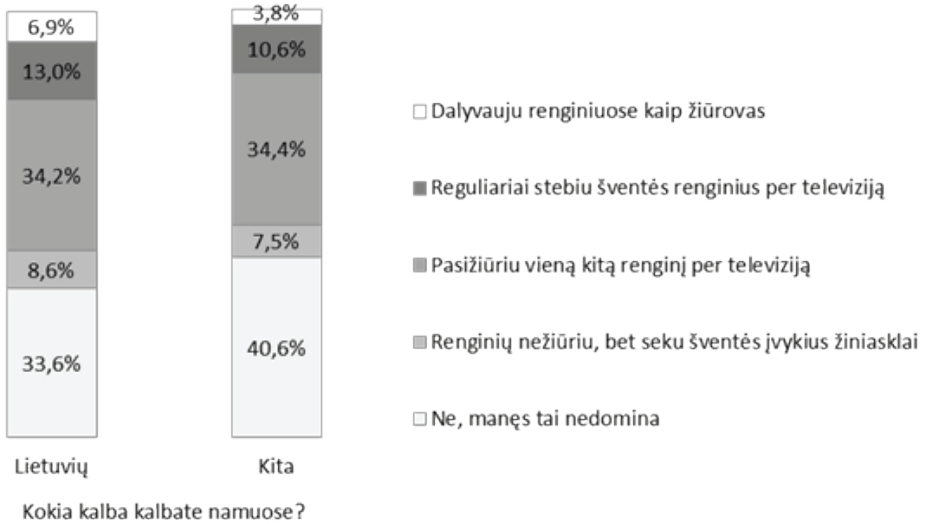
Natūralu, kad tautybė dėl pačios Dainų šventės prigimties, jos misijos puoselėti lietuvių tautinę tapatybę, yra vienas iš demografinių veiksnių, turinčių įtakos įsitraukimui į Dainų šventės renginius, žinojimui apie juos, jų suvokimui ir vertinimui. Tačiau ta įtaka anaipol nėra tokia reikšminga, kokios būtų galima tikėtis – paaiškėjo, kad ne tik lietuviai, bet ir kitų tautybių žmonės⁵ dalyvauja Dainų šventės renginiuose kaip atlikėjai (žr. 16 pav.), juos stebi tiek gyvai, tiek per televiziją (žr. 17 pav.) bei vertina kaip reikšmingą, kuriuo galima didžiutis pasaulyje (žr. 18 pav.). Pabrėžtina, kad tautinių mažumų atstovai netgi dažniau nei lietuviai teigė, jog Lietuva gali didžiutis Dainų švente. Taip pat jie labai aukštai vertino ir šventės profesionalumo lygį: lenkai – 8,89 balo, rusai – 8,31 balo, kitų tautybių žmonės – 8,88 balo (palyginimui, lietuviai – 8,83 balo, o vertinimų vidurkis – 8,81 balo).

⁵ Šalyje gyvenant reikšmingai daliai mišrios etninės kilmės gyventojų, Lietuvoje atliekamuose sociologiniuose tyrimuose įsigali praktina etninės kilmės rodikliu laikyti kalbą, kuria respondentai kalba namuose. Šio tyrimo metu lietuvių kalba namuose kalbantys nurodė 84,1% respondentų, lenkų kalba – 6,9% respondentų, rusų kalba – 5,9% respondentų, kita kalba – 3,1% respondentų, kas labai tiksliai atitinka statistinius Lietuvos gyventojų tautinės sudėties duomenis: pagal 2011 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenis, Lietuvoje gyveno 84,2% lietuvių, 6,6% lenkų, 5,8% rusų ir 3,4% kitų tautybių gyventojų.

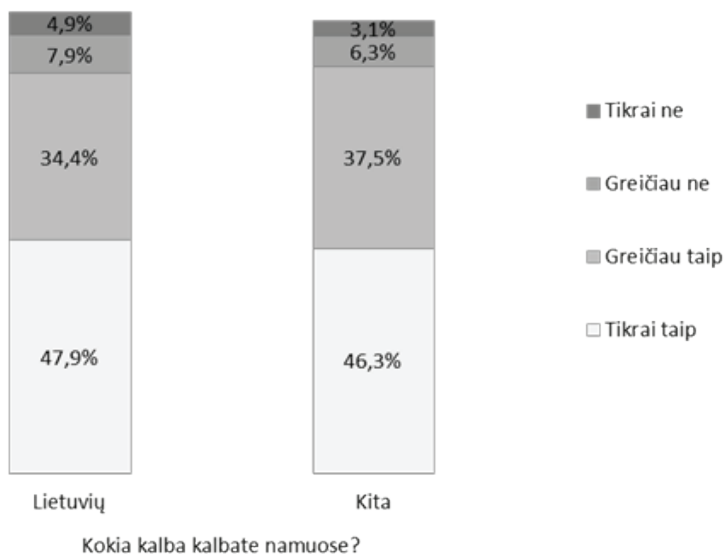
16 pav. Tautybės įtaka dalyvavimui Dainų šventės renginiuose
(„Ar esate kada nors dalyvavęs Dainų šventėje kaip atlikėjas?“)

17 pav. Tautybės įtaka Dainų šventės renginių stebėjimui
(„Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?“)

18 pav. Tautybės įtaka Dainų šventės vertinimui
(„Kaip Jūs manote, ar Lietuva gali didžiuotis Dainų švente pasaulyje?“)

Šie duomenys reiškia, kad nelietuvių etninės kilmės mūsų šalies gyventojai yra labai palankiai nusiteikę Dainų šventės atžvilgiu ir netraktuoja jos kaip grėsmės savo tautinei tapatybei. Kartu tai rodo didelį potencialą į Dainų šventės renginius įtraukti – jei ne aktyvaus dalyvavimo, tai bent stebėjimo, domėjimosi prasme – visas etnines šalies gyventojų grupes.

Išvados

Nepaisant Dainų ir šokių šventės kaip kultūriškai reikšmingo reiškinio pripažinimo tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, kol kas Lietuvoje nėra atlikta nei vieno fundamentalaus tyrimo, kuris leistų pagrįstai kalbėti apie šios šventės visuomeninę reikšmę, tvarumo prielaidas, tradicijos formavimo kryptį ir politiką. Atlikto pilotinio tyrimo duomenys leidžia optimistiškai vertinti Dainų šventės tradicijos tęstinumo perspektyvas dėl palankių visuomenės nuostatų. Jie įrodo Lietuvos Dainų ir šokių šventės gyvybingumą tarp įvairių demografinių grupių, taip pat ir nelietuvių kilmės gyventojų. Kartu atliktas tyrimas signalizuoja, jog reikėtų atkreipti dėmesį į geresnę jaunosios kartos integraciją organizuojant šventę, nes šiuo metu tai yra pasyviausi šventės dalyviai ir žiūrovai.

Šis pilotinis tyrimas dar nėra pakankamai platus ir išsamus nei tyrimo lauko, nei problematikos prasme, todėl lieka daugybė neatsakytų klausimų dėl šventės organizavimo prioritetų, kaip antai:

- kuo turėtų būti ši šventė, kad geriau atliktų tautos vienijimo bei tapatybės stiprinimo funkciją – švente visų pirma jos dalyviams ar žiūrovams?
- kas yra svarbiau – užtikrinti šventės autentiškumą ar ieškoti inovatyvių formų, taip padarant ją patrauklesnę jaunajai kartai?
- ką reikėtų skatinti labiau – dalyvavimo masiškumą ar aukštą atlikėjų profesionalumo lygį?
- kokiomis priemonėmis valstybė gali užtikrinti šventės tradicijos tęstinumą, skatindama tiek moksleivių, tiek suaugusiųjų meno kolektyvų veiklos aktyvumą nacionaliniu mastu?

Tai tik keletas klausimų, į kuriuos būtina atsakyti, formuojant ilgalaikę valstybės politiką organizuojant Dainų ir šokių šventes. Tam yra būtinas išsamus tarpdisciplininis tyrimas, orientuotas tiek į Dainų šventės organizatorius bei meno kolektyvų vadovus, tiek į eilinius šventės dalyvius, tiek į plačiąją visuomenę. Toks tyrimas leistų nubrėžti aiškias gaires valstybės politikai ne tik organizuojant pačias Dainų ir šokių šventes, bet ir užtikrinant tradicijos tęstinumą per jaunųjų meno kolektyvų plėtros skatinimą bei integraciją į šventės struktūrą.

1 priedas. Pilotazinio visuomenės nuomonės apie Dainų šventę tyrimo klausimynas

1. Kokia pirma mintis, idėja ar asociacija Jums ateina į galvą, išgirdus pavadinimą DAINŲ ŠVENTĖ? _____
2. Ar esate kada nors dalyvavęs Dainų šventėje kaip atlikėjas?
 - a) Ne
 - b) Taip, vieną kartą
 - c) Taip, daugiau nei vieną kartą
3. Ar Jūs asmeniškai stebite Dainų šventės renginius?
 - a) Taip, dalyvauju renginiuose kaip žiūrovas – *pereiti prie 5 kl.*
 - b) Taip, reguliariai stebiu šventės renginius per televiziją – *pereiti prie 5 kl.*
 - c) Taip, pasižiūriu vieną kitą renginį per televiziją – *pereiti prie 5 kl.*
 - d) Taip, renginių nežiūriu, bet seku šventės įvykius žiniasklaidoje – *pereiti prie 5 kl.*
 - e) Ne, manęs tai nedomina
4. Kodėl Jūsų nedomina Dainų šventė? – *pereiti prie 8 kl.* _____
5. Kokie šių metų Dainų šventės renginiai Jums labiausiai įsiminė?
(galimi keli variantai)
 - a) **Dainų diena** Kauno **Dainų slėnyje**
 - b) **Dainų šventės atidarymo koncertas** Katedros aikštėje
 - c) **Liudies meno paroda** Taikomosios dailės muziejuje
 - d) **Dainų diena** „Čia – mūsų namai“ **Vingio parke**
 - e) **Ansamplių vakaras** „Krantai Nemunėlio“ Kalnų parke
 - f) **Kanklių koncertas** „Skambėkite, kanklės“ Šv. Jonų bažnyčioje
 - g) **Baltų genčių kostiumų pristatymas** Valdovų rūmų kieme
 - h) **Pučiamųjų instrumentų orkestrų koncertas** „Vario audra“ Kalnų parke
 - i) Folkloro diena Bernardinų sode
 - j) Šokių diena „Sodauto“
 - k) **Vaikų tradicinių amatų miestelis** prie Valdovų rūmų
 - l) **Eitynės iš Katedros aikštės į Vingio parką**
 - m) Kita _____

6. Įvertinkite Dainų šventės renginių profesionalumo lygį dešimties balų sistemoje:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Visiškai

Labai

neprofesionalūs

profesionalūs

7. Kaip Jūs manote, kuo Dainų šventė yra svarbi Lietuvai? (*pasirinkti ne daugiau kaip 3 atsakymo variantus*)

- a) Tai šalies kultūrinio paveldo puoselėjimas
- b) Pramoga žiūrovams
- c) Auklėja jaunimą tautiškumo ir patriotizmo dvasia
- d) Skatina kūrybiškumą
- e) Vienija tautą
- f) Pritraukia užsienio turistus
- g) Suteikia progą lietuvių išeivijai susipažinti su savo tautinėmis ištakomis
- h) Kita _____

8. Kaip Jūs manote, ar Lietuva gali didžiuotis Dainų švente pasaulyje?

- a) Tikrai taip
- b) Greičiau taip
- c) Greičiau ne
- d) Tikrai ne

Lithuanian Song and Dance Celebration: Public Activity, Perception and Evaluation of the Celebration

Summary

Key words: cultural research, Song and Dance Celebration, cultural identity.

Eventhough Song and Dance Celebration is one of the biggest and the most massive cultural events in Lithuania, the importance of which is recognized both at domestic and global level, one has to admit that it receives undeservedly low focus of social and cultural researchers. Therefore soon after the closing of the last Song and Dance Celebration a pilot representative public opinion survey was carried out aimed at evaluating the fiest's potential of socio-cultural integration, the prevailing it's concept, public involvement in the events of the fiest and their evaluation. These data allow to evaluate the prospects of the continuity of Lithuanian Song and Dance Celebration with respect to public attitudes as well as the viability of the fiest among different demographic groups.